

МОН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий Київський інститут залізничного транспорту
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри

 Олена СОРОЧИНСЬКА

«26» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: J Транспорт та послуги

Спеціальність: J7 Залізничний транспорт

Освітня програма: Транспортні технології (на залізничному транспорті)

Тип дисципліни: вибіркова

Мова викладання: українська

Робоча програма з дисципліни «Соціальна екологія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю J7 Залізничний транспорт, освітньою програмою Транспортні технології (на залізничному транспорті).

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданнях:

науково-методичної комісії спеціальності J7 Залізничний транспорт,
протокол № 1 від 26 серпня 2025 року,

кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
протокол № 1 від 26 серпня 2025 року,

Вченої ради Навчально-наукового Київського інституту залізничного
транспорту,
протокол № 11 від 01 вересня 2025 року.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>J Транспорт та послуги</i>	<i>вибіркова</i>	
	Спеціальність <i>J7 Залізничний транспорт</i>		
Модулів – 2	Освітня програма <i>«Транспортні технології (на залізничному транспорті)»</i>	Рік підготовки	
Індивідуальне завдання – <i>Не передбачено ОПП та НП</i>		1	1
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		2	2
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача вищої освіти (з індивідуальним завданням включно) – 5	Рівень вищої освіти <i>другий (магістерський)</i>	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота (крім індивідуального завдання, передбаченого навчальним планом)	
		75 год.	108 год.
		Індивідуальне завдання (передбачене навчальним планом)	
		-	-
Вид контролю:			
Залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять і кількості годин самостійної роботи (з індивідуальним завданням включно) та загальної кількості годин становить:
 для денної форми здобуття вищої освіти – 57 % / 63 %
 для заочної форми здобуття вищої освіти – 10 % / 90%

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I. Теоретичні аспекти соціальної екології

Тема 1. Становлення соціальної екології і її предмет.

Зародження та становлення соціальної екології. Предмет соціоекології. Завдання екосоціальних досліджень Соціоекосистема як об'єкт дослідження соціоекології. Структура соціальної екології та її місце у системі наук.

Тема 2. Методологічні засади соціальної екології.

Методологія вивчення соціоекосистеми. Біосферне вчення як методологічна основа виникнення і розвитку соціоекології. Основні методологічні принципи гармонізації взаємодії суспільства і природи. Етапи соціоприродних відношень. Характеристика основних сфер взаємодії людської спільноти і довкілля: антропосфера, соціосфера, техносфера і ноосфера. Сучасні методологічні напрямки та концепції соціальної екології.

Тема 3. Взаємодія суспільства та природи в процесі історичного розвитку.

Етапи взаємодії суспільства та природи. Природа та соціальне буття людини. Процес становлення взаємовідносин в системі «суспільство-природа» в контексті розвитку глобальної соціоекосистеми. Вплив людського суспільства на природу на різних етапах розвитку людства. Особливості взаємовідносин у системі «суспільство-природа» на сучасному етапі. Природокористування як особливий процес взаємодії суспільства з природою.

Тема 4. Біосфера як область взаємодії суспільства і природи.

Поняття біосфери, основні закономірності її розвитку, структура геосфер планети та біосфери. Зв'язки в біосфері. Стійкість біосфери. Вчення В.І. Вернадського про біосферу. Концепція ноосфери та її сучасний розвиток. Єдність живого і довкілля як онтологічна засада вчення про біосферу. Структура біосфери. Роль живої речовини у формуванні біосфери. Еволюція біосфери та антропогенної діяльності.

Тема 5. Антропогенне забруднення біосфери: основні джерела, масштаби і наслідки.

Екологічна безпека людини. Військова руйнація біосфери. Еколого-соціальні наслідки війни. Збереження біорізноманіття - шлях до оптимізації соціоекосистем. Моделювання в соціальній екології. Наукова та суспільна діяльність Римського клубу. К. Мак -Люен про «Глобальне селище».

Тема 6. Екологічна ситуація в сучасному світі. Причини та наслідки глобальної екологічної кризи.

«Критичні точки» довкілля для соціуму і людини. Основні екологічні проблеми держав Європи. Світові екологічні проблеми. Поняття екологічної небезпеки і екологічного ризику. Показники екологічної ситуації у світі. Громадськість і її вплив на екологію.

Модуль 2. Соціально-екологічні проблеми взаємовідносин суспільства і довкілля

Тема 7. Людина як біосоціальна істота.

Людина як жива біохімічна система. Соціально психологічні особливості людини. Дія антропогенних чинників довкілля на організм людини. Тривалість життя і оцінка стану здоров'я організму. Вплив біоритмів організму на показники його фізичного розвитку. Біологічний вік і фактори ризику здоров'я.

Тема 8. Урбанізація та її вплив на соціально-екологічні особливості населення.

Місто і село – два типи організації соціального життя (індивідуального і колективного). Позитивні і негативні сторони урбанізації для людства. Підвищення щільності населення, нестабільність життєвого укладу і тиск неперевіреної негативної інформації як джерело екологічно-соціальних стресів. Проблеми соціально культурної ідентифікації в мегаполісах. Особливості сучасного міста; його безпечність.

Тема 9. Соціальні аспекти продовольчої проблеми.

Вплив деградації довкілля, колоніальної політики, економічних і соціальних тенденцій на продовольчу проблему. Сучасна стан продовольчої проблеми у світі.

Тема 10. Харчування та його особливості у сучасному «технологічному» суспільстві.

Особливості харчування населення у різних країнах. Якість їжі та здоров'я населення. Енергетична недостатність харчування (голод) як причина тяжких захворювань. Білкове голодування, авітамінози, збалансоване харчування.

Тема 11. Вплив епідемій інфекційних захворювань на соціум і довкілля.

Епідеміологічна ситуація в Україні і в світі в наші дні (розповсюдження туберкульозу, СНІДу, вірусних хвороб. Віруси і їх особливості. Види найбільш поширених і небезпечних інфекційних хвороб. Події, що супроводжуються масовою захворюваністю (воєнні дії, міграція, голод, стихійні лиха та сексуальна революція).

Тема 12. Соціоекологічні аспекти міграції населення.

Міграція як складний суспільний процес і найважливіша з проблем соціоекології. Соціоекологічні наслідки міграції населення. Причини і типи міграції (міграції вимушені, репресивні, стресові, цілеспрямовані, трудові, селективні, політичні), та їх вплив на генофонд населення держави. Репресивні міграції в Україні, їх наслідки.

Тема 13. Соціоекологічні наслідки війн.

Війни як процес вирішення протиріч між державами і націями та їх вплив на життя суспільства. Екоцид як частина бойових дій. Демографічні структури післявоєнних періодів та людські втрати. Соціальні наслідки військових дій. Проблеми біженців та полонених. Екологічні наслідки війн: деградація рельєфу, порушення рівноваги довкілля, знищення лісів та міст пожежами і хімічної зброєю. Геофізичні війни як війни майбутнього та їх вплив на

довкілля і соціум.

Тема 14. Сталий розвиток як передумова гармонізації взаємовідносин суспільства і довкілля.

Проблеми оптимізації та гармонізації системи «суспільство-довкілля». Стратегія сталого розвитку – історія виникнення та основний зміст. Поняття сталого розвитку та основні принципи. Завдання, які стосуються політики в галузі довкілля та розвитку і витікають із концепції сталого розвитку. Конференції ООН зі сталого розвитку та їх роль і місце у визначенні природоохоронної політики країн світу. Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.

Тема 15. Екологічна освіта, наука і культура як передумова сучасного життя.

Поняття екологічної освіти, науки та культури, їх зміст. Екологізація освіти. Екологізація людського мислення та буття. Екологічні імперативи. Екологізація політики, науки, культури освіти в Україні: досвід, досягнення, проблеми та перспективи на майбутнє. Концепція безперервної екологічної освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	разом	у тому числі					разом	у тому числі				
		лек- ції	лаб.	пр. / сем.	сам. роб.	ІЗ		лек- ції	лаб.	пр. / сем.	сам. роб.	ІЗ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль I. Теоретичні аспекти соціальної екології												
Тема 1. Становлення соціальної екології і її предмет	6	2	-	-	4	-	6	-	-	-	7	-
Тема 2. Методологічні засади соціальної екології	7	2	-	1	4	-	7	1	-	-	7	-
Тема 3. Взаємодія суспільства та природи в процесі історичного розвитку	7	2	-	1	4	-	8	1	-	1	7	-
Тема 4. Біосфера як область взаємодії суспільства і природи	7	2	-	1	4	-	6	-	-	-	7	-
Тема 5. Антропогенне забруднення біосфери: основні джерела, масштаби і наслідки	7	2	-	1	4	-	9	1	-	1	7	-
Тема 6. Екологічна ситуація в сучасному світі. Причини та наслідки глобальної екологічної кризи	8	2	-	1	5	-	8	-	-	1	8	-
Тема 7. Людина як	6	2	-	-	4	-	6	-	-	-	7	-

біосоціальна істота												
Підготовка до модульного контролю	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Проведення модульного контролю	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	52	14	-	7	31	-	56	3	-	3	50	-
Модуль 2. Соціально-екологічні проблеми взаємовідносин суспільства і довкілля												
Тема 8. Урбанізація та її вплив на соціально-екологічні особливості населення	8	2	-	1	5	-	8	1	-	1	6	-
Тема 9. Соціальні аспекти продовольчої проблеми	8	2	-	1	5	-	9	1	-	1	7	-
Тема 10. Харчування та його особливості у сучасному «технологічному» суспільстві	8	2	-	1	5	-	7	-	-	-	7	-
Тема 11. Вплив епідемій інфекційних захворювань на соціум і довкілля	8	2	-	1	5		7	-	-	-	7	-
Тема 12. Соціоекологічні аспекти міграції населення	8	2	-	1	5		7	-	-	-	7	
Тема 13. Соціоекологічні наслідки війн	7	2	-	-	5		7	-	-	-	7	
Тема 14. Сталий розвиток як передумова гармонізації взаємовідносин суспільства і довкілля	8	2	-	1	5		9	1	-	1	7	
Тема 15. Екологічна освіта, наука і культура як передумова сучасного життя	5	2	-	-	3		6	-	-	-	6	
Підготовка до модульного контролю	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Проведення модульного контролю	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	64	16	-	8	40	-	60	3	-	3	54	-
Підготовка до підсумкового контролю (заліку)	4	-	-	-	4	-	4	-	-	-	4	-
Усього годин	68	16	-	8	44	-	64	3	-	3	58	-
Загальна кількість годин	120	30	-	15	75	-	120	6	-	6	108	-

5. Семінарські заняття

Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом

6. Практичні заняття

Теми практичних занять	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
1. Історичні та біологічні аспекти розвитку соціальної екології	2	1
2. Причини та наслідки глобальної екологічної кризи	2	1
3. Забруднення атмосфери аерозолями та їх вплив на здоров'я людини	2	1
4. Гідрологічні та гідрогеологічні, метеорологічні аспекти взаємодії суспільства і природи	2	1
5. Визначення індексу людського розвитку	2	1
6. Тема: Визначення екологічної відповідності умов проживання	3	1
7. Тема: Виведення загальних закономірностей адаптації людини під впливом фізичних і соціальних факторів	2	-
Усього годин	15	6

7. Лабораторні заняття

Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом

8. Самостійна робота

Форми організації освітнього процесу	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
ПА – підготовка до семінарських / практичних / лабораторних занять	67 (4,5 години на підготовку до кожного заняття)	104 (17,3 години на підготовку до кожного заняття)
ПМК – підготовка до модульного контролю	4	-
ППК – підготовка до підсумкового контролю (екзамену / заліку)	4	4
ІЗ – виконання індивідуального завдання, передбаченого навчальним планом (курсова робота / проєкт, цикл РГР, ГР, РР, а також контрольна робота для заочної форми здобуття освіти)	-	-
Усього годин	75	108

Теми презентацій з дисципліни «Соціальна екологія»

1. Історія розвитку соціальної екології і екології людини як науки.
2. Зв'язок соціоекології і екології людини з іншими науками.
3. Громадськість і екологія: основні екологічні рухи сучасності.
4. Генезис теоретичних уявлень про характер і специфіку взаємодії людини, суспільства і природи.
5. Значення перших моделей світу. Вивчення перетворень в біосфері.
6. Прогнозування процесів взаємовідносин в системі «суспільство-природа».
7. Становлення сучасної людини (від *Homo habits* і *Homo erectus* до *Homo sapiens*).
8. Типи пристосування до природного середовища (екологічні стратегії), проблеми біологічної адаптації до певних клімато-географічних умов.
9. Суспільний розвиток і типи здоров'я.
10. Біохімічні і соціально-психологічні особливості людини. «Людина» і «суспільство» як «індивід», «соціальна група», «соціальна спільність» (етнос, конфесія, держава), їх взаємозв'язок з природою.
11. Методи захисту навколишнього середовища від антропогенного забруднення.
12. Ознаки модернізованого суспільства (ослаблення традиційних цінностей, підвищення індивідуалізму, підвищення соціальної мобільності населення і територій таке інше).
13. Проблеми соціальнокультурної ідентифікації в мегаполісах.
14. Вплив деградації довкілля, колоніальної політики, економічних і соціальних тенденцій на продовольчу проблему. Гіповітамінози.
15. Харчові раціони. Види їжі. Типи дієт. Епідемія тучності в розвинутих країнах.
16. Голодомор в Україні 1932 – 1933 років, його соціальні і демографічні наслідки.
17. Особливості харчового раціону українців сьогодні.
18. Класифікація інфекційних хвороб. Події, що супроводжуються масовою захворюваністю (воєнні дії, міграція, голод, стихійні лиха та сексуальна революція).
19. Соціологічні наслідки міграції. Проблеми взаємодії мігрантів в Європі з місцевим населенням і шляхи їх вирішення. Соціалізація та адаптація мігрантів.
20. Еміграція та її вплив на генофонд держави.
21. Суперсучасна зброя (вакуумна, лазерна, метеорологічна, біосфера, космічна) масового ураження; часткове знищення озонового шару.
22. Оптимізація соціоекосистем і соціально-екологічна політика.

10. Методи навчання

1. Інформаційно-презентаційні (усні: лекція, розповідь, пояснення, опис, доведення і переконання, повторення, систематизація, огляд, консультування, переказ, виступ, презентація; письмові: конспектування, реферування, анотування, план тексту, таблиці, схеми, аналіз, синтез, класифікація, порівняння, узагальнення, конкретизація, інтерпретація, підсумки, висновки, виклад, повідомлення, доповідь, звіт, пояснювальна записка, стаття, тези; наочно-усні: ілюстрація, демонстрація, показ, спостереження).

2. Алгоритмічно-дійові (діалогічні: бесіда, дискусія, опитування; предметно-групові: вирішення задач, кейс-метод, анкетування, тестування; групові: мозковий штурм, синектика, метод проєктів, ігрове моделювання, аналіз ситуацій, гра, тренінг).

3. Самостійно-пошукові (індивідуальна робота: спостереження, проєкти, моделювання, дослідження; самостійна робота: пошук і систематизування інформації, планування і програмування, прогнозування, проєктування, моделювання).

11. Методи контролю досягнутих результатів навчання:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

**Розподіл максимальної кількості балів,
які отримують здобувачі вищої освіти**

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1 – до 30 балів					Модуль 2 – до 30 балів							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12			
2 бали	5 бали	5 бали	5 бали	5 бали	3 бали	4 бали	4 бали	4 бали	4 бали	Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Тема 6	Тема 7				Тема 13	Тема 14	Тема 15					
5 бали	3 бали				4 бали	4 бали	3 бали					
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 1 бал; - поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 2 бали;; - виконання завдань для самостійної роботи – 2 бали.</p>												
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 2 бали; - виконання завдань для самостійної роботи – 3 бали.</p>												

Бали від 1 до 60, якими оцінюють результати роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру, розподілені між модулями порівну: 30 балів за модуль.

Здобувач вищої освіти отримує допуск до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами роботи протягом семестру він набрав не менше 30 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за формами організації освітнього процесу	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), циклу РГР / РР / ГР	для заліку, контрольної роботи
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
1–34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Критерії оцінювання:

«відмінно» – здобувач вищої освіти демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

«добре» – здобувач вищої освіти демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

«задовільно» – здобувач вищої освіти володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й неправильно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

12. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Курс лекцій з дисципліни.
4. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни.
5. Запитання для підсумкового контролю - заліку.
6. Інше.

Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни

1. Пічкур Т. В. Соціальна екологія: Методичні рекомендації до виконання практичних робіт. – К.: ДУІТ, 2025. –32 с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Дяченко-Богун М. М., Шкура Т. В. Соціальна екологія. Навчальний посібник. – Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2023. – 152 с.
2. Катков М. В. Соціальна екологія: Конспект лекцій – Харків. : ХНАМГ, 2020. – 59 с
3. Кунах О. М., Жуков О. В. Соціальна екологія. Навчально-методичний посібник, – Дніпро : типографія «АРБУЗ», 2021. – 61 с.
4. Приймак В. В., Семенюк С. К. Соціальна екологія. Навчально-методичний посібник. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2019. – 65 с.
5. Хом'як І. В., Демчук Н. С., Мостіпака Т. П. Соціоекологія та екологічна етика. Короткий курс соціоекології. – Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. – 95 с.

Допоміжна

1. Кучерявий В.П. Урбоекологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів: Вид-во «Новий Світ-2000», 2021. – 460 с.
2. Горун М. В. Пиріг Г. І., Файфура В. В., Федірко М. М. Екологія: навчальний посібник. – Тернопіль, 2019. –156 с.
3. Коваль В. О. Екологія: навчально-методичний посібник. – Чернігів:, 2015 – 132 с.
4. Житова О. П. Загальна екологія: навч. посібник. – Житомир : ЖНАЕУ, 2019. – 204 с.
5. Основи професійної безпеки та здоров'я людини. Підручник. Під ред. проф. Березуцького В. В. – Харків : ФОП Панов А. М, 2019. –553 с.
6. Дубовий В. І., Дубовий О. В., Грінь Д. С. Екологічна культура: навч. посіб. – Херсон, 2016. – 256 с.
7. Основні екологічні проблеми людства, їх глобальний характер та суть: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/bjd/23700/>.
8. Бабець І. Г. Сталий розвиток і безпека регіону: навч. посіб. – Львів : ЛДУВС, 2020. – 267 с.

9. 20. Екологічна етика : навчальний посібник: за заг. ред. О. М. Шуміла. – Харків : Право, 2021. – 304 с.

Інформаційні ресурси

1. Засіб пошуку інформації про довкілля: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
2. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua>
3. Науковий центр прикладних екологічних досліджень: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://env.teset.sumdu.edu.ua>
4. Бібліотека ім. В.Г. Короленко: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.com>
5. Бібліотека ім. В.І. Вернадського: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
6. Екодія: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ecoaction.org.ua/?gclid=EAiaIQobChMIo4GQx8a8gQMVEFSRBR3eKAxGEAAAYASAAEgJK6PD_BwE
7. Електронний архів наукових періодичних видань України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
8. Науковий центр прикладних екологічних досліджень: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://env.teset.sumdu.edu.ua>
9. Нормативно-правова база України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
10. Офіційне інтернет-представництво Президента України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
11. Офіційний сайт Укрстату: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
12. <https://dostup.pravda.com.ua/news/publications/vse-pro-ekolohichnu-informatsiiu-de-braty-i-pro-shcho-zapytuvaty>

ДОДАТОК А

К Р И Т Е Р І Ї

оцінювання досягнутих результатів навчання
здобувачів вищої освіти Національного транспортного університету

А.1 Загальні положення

Досягнуті результати навчання з кожної навчальної дисципліни за семестр оцінюють балами від 1 до 100: результати роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру – балами від 1 до 60, відповіді на екзамені або заліку – від 1 до 40. Розподіл балів для оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру за кожною дисципліною встановлюють розробники робочих програм.

Індивідуальне завдання у вигляді курсової роботи / проєкту, циклу розрахунково-графічних / графічних / розрахункових робіт та практику оцінюють окремо балами від 1 до 100.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни є сумою балів, отриманих під час контролю протягом семестру, та балів, отриманих під час підсумкового контролю (на екзамені або заліку).

Здобувач вищої освіти може бути допущений до підсумкового контролю (екзамену або заліку) тільки після зарахування модульних контрольних робіт, а також виконання індивідуального завдання, яке передбачене освітньою програмою та навчальним планом.

Таблиця А.1 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за формами організації освітнього процесу	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), циклу РГР / РР / ГР	для заліку, контрольної роботи
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
1–34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Критерії оцінювання:

«відмінно» – здобувач вищої освіти демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

«добре» – здобувач вищої освіти демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

«задовільно» – здобувач вищої освіти володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й неправильно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

А.2 Критерії оцінювання досягнутих результатів навчання при проведенні підсумкового контролю (екзамену, заліку)

Екзаменаційна (залікова) оцінка (від 1 до 40 балів) складається із суми балів, виставлених екзаменатором / лектором за відповіді здобувача на кожне із запитань екзаменаційного білета / завдання або запитання для заліку.

Максимальну кількість балів, яку можна отримати на екзамені / заліку, розподіляють між запитаннями екзаменаційного білета / завданнями або запитаннями для заліку.

Кількість запитань (завдань) та розподіл балів між ними визначає розробник робочої програми.

Відповідь на запитання оцінюють таким чином (приклад для оцінювання відповіді на одне запитання балами від 0 до 15):

від 12 до 15 балів виставляють здобувачу, який надав повну, у логічно правильній послідовності відповідь, яка свідчить про всебічні, систематизовані та глибокі знання з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни; демонструє здатність здобувача вільно оперувати здобутими знаннями: диференціювати та інтегрувати їх, відтворювати та аналізувати отриману інформацію, робити обґрунтовані висновки та узагальнення, виявляти й відстоювати власну позицію, переконливо висловлювати думку та чітко формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання не менше ніж на 90 %. Відповідь оцінюють у максимальну кількість балів тільки за умови надання вичерпної відповіді на запитання;

від 8 до 11 балів виставляють здобувачу, який надав досить повну, без суттєвих неточностей, у логічно правильній послідовності відповідь, яка

свідчить про ґрунтовні та систематизовані знання з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни; демонструє здатність здобувача впевнено оперувати здобутими знаннями: відтворювати та аналізувати отриману інформацію, пояснювати основні закономірності, робити висновки, чітко висловлювати думку та формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання на 70–90 %;

від 4 до 7 балів виставляють здобувачу, який надав не зовсім повну, із неточностями та окремими незначними помилками, в основному у правильній послідовності відповідь, яка свідчить про задовільні знання з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни, демонструє здатність здобувача відтворювати основний матеріал відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання на 50–70 %;

від 0 до 3 балів виставляють здобувачу, який надав фрагментарну, із суттєвими неточностями та принциповими помилками відповідь, яка свідчить про неповноту знань з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни, демонструє наявність у здобувача утруднень при відтворенні інформації відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання менше ніж на 50 %.